

Валентина ЧЕРНОБУК

старший викладач
кафедри теорії держави та права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0009-0003-0249-5051>

РОЛЬ НАТО У ВРЕГУЛЮВАННІ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ

Міжнародна система безпеки на початку XXI століття зазнає нових викликів і загроз, серед яких особливе значення мають зростання кількості міжнародних конфліктів, діяльність терористичних організацій, гібридні війни, кібератаки тощо. Ефективність міжнародних організацій значною мірою визначається їхньою здатністю адаптуватися до цих змін та розробляти стратегічні підходи для забезпечення миру.

Повномасштабне вторгнення російської федерації висвітлює критичну потребу у пошуку нових форматів співпраці України з міжнародними організаціями, які мають необхідні ресурси та можливості для ефективного реагування на сучасні загрози. У цьому контексті особливу роль відіграє Організація Північноатлантичного договору (НАТО, Північноатлантичний альянс), яка забезпечує безпеку значної частини населення від Північної Америки до Європи [4].

Незважаючи на певну критику діяльності НАТО під час російсько-української війни, саме цей союз продемонстрував здатність до координації зусиль. Країни-члени альянсу ухвалили рішення щодо постачання Україні необхідного озброєння та іншої допомоги, що сприяло посиленню її обороноздатності та протидії агресії РФ.

НАТО (Організація Північноатлантичного договору) є ключовим міжнародним альянсом, що забезпечує колективну безпеку та сприяє стабільності в глобальному масштабі. З моменту свого заснування у 1949 році організація відіграє важливу роль у запобіганні, врегулюванні та вирішенні військових конфліктів [2].

НАТО було створено як оборонний союз для протидії загрозам з боку СРСР під час холодної війни. Основною метою організації стало гарантування безпеки її членів через систему колективного оборони. Після завершення холодної війни НАТО зазнало значної трансформації, а саме: розширення його завдань, включення нових членів та участь у врегулюванні конфліктів за межами своїх традиційних зон впливу. Наприкінці XX століття НАТО вперше застосувало військову силу в Югославії для припинення етнічних чисток, що стало прецедентом для подальших операцій у XXI столітті [1].

Основними механізмами НАТО у врегулюванні конфліктів є колективна оборона (стаття 5 Північноатлантичного договору), що передбачає спільну відповідь усіх членів альянсу на агресію проти однієї з країн-членів. НАТО також активно застосовує миротворчі місії та гуманітарну допомогу, спрямовані на підтримання миру в регіонах конфліктів шляхом розміщення контингентів НАТО, надання матеріальної допомоги постраждалим та сприяння політичному врегулюванню конфліктів. Важливим інструментом є стратегічні партнерства, зокрема «Партнерство заради миру», що сприяють стабільності через дипломатичний діалог, військову підтримку союзників та розширення співпраці з країнами-партнерами [3].

НАТО проводило низку ключових операцій з врегулювання конфліктів. Серед них можна виділити Балкани, де у 1990-х роках НАТО здійснило операції IFOR та SFOR у Боснії та Герцеговині, а також місію KFOR у Косово, які стали першими великими втручаннями альянсу з метою стабілізації постконфліктного регіону. Операція ISAF в Афганістані (2001–2021) стала найдовшою військовою місією НАТО, спрямованою на боротьбу з тероризмом та зміцнення безпеки в країні. У 2011 році НАТО здійснило операцію «Об'єднаний захисник» у Лівії, яка проводилася на основі резолюції ООН та була спрямована на захист цивільного населення від насильства під час громадянської війни. НАТО також здійснює постійну підтримку України після початку війни у 2014 році, надаючи військову допомогу, проводячи навчання українських військових та зміцнюючи оборонні спроможності країни [5].

НАТО стикається з низкою сучасних викликів:

Геополітична нестабільність – конфлікти в Україні, Сирії, Африці та інших регіонах

вимагають нових підходів до врегулювання та реагування.

Гібридні загрози – сучасні війни включають не лише традиційні бойові дії, а й кібератаки, інформаційні війни, економічний тиск та використання найманців.

Критика міжнародної спільноти – деякі країни вважають, що НАТО виходить за межі своєї первинної ролі оборонного альянсу та втручається у внутрішні справи інших держав.

Посилення військових конфліктів – зростання напруги з Китаєм та росією змушує НАТО переглядати свою стратегію безпеки.

Розбіжності між членами Альянсу – деякі держави-члени висловлюють незгоду щодо фінансування, стратегічних рішень та рівня військової присутності у різних регіонах [6].

Для збереження своєї ефективності НАТО має адаптуватися до нових реалій. Це включає:

- Розвиток кібербезпеки та протидії інформаційним атакам.
- Розширення співпраці з країнами-партнерами, особливо в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.
- Впровадження новітніх технологій у військову стратегію, зокрема безпілотні системи, штучний інтелект та засоби швидкого реагування.
- Розробку механізмів реагування на кризові ситуації без необхідності довготривалих військових інтервенцій [3].

НАТО залишається важливим гравцем у сфері міжнародної безпеки, відіграючи ключову роль у врегулюванні конфліктів та підтримці стабільності. Хоча організація стикається з новими викликами, її стратегічне значення зростає в умовах сучасних глобальних загроз. Подальша ефективність НАТО залежатиме від здатності адаптуватися до змінюваного середовища, співпраці з міжнародними партнерами та розробки нових методів реагування на сучасні виклики безпеки.

1. Волкович О. Європейські засади взаємовідносин України та НАТО та вивчення досвіду нейтралітету у зовнішніх відносинах окремих держав. *Геопросторова підтримка* 2020. № 2. С. 15–38.
2. Основоположна концепція ведення бойових дій НАТО: передбачення змін у характері війни. NATO Review. 2021. URL: <https://cutt.ly/fHJFfcj>.
3. Сергієнко Т. І., Бабарикіна Н. А. Міжнародні організації та їх роль у вирішенні глобальних проблем щодо врегулювання політичних конфліктів. *Humanities Studies*. 2021. Вип. 9 (86). С. 101–108.
4. Стратегічна концепція оборони і забезпечення безпеки членів Організації Північноатлантичного Договору, затверджена главами держав та очільниками урядів у Лісабоні. URL: https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_68580.htm.
5. NATO 2030: United for a New Era. Analysis and Recommendations of the Reflection Group Appointed by the NATO Secretary General. 2020. S. 5–45.
6. Trump Warns NATO Allies to Spend More on Defense, or Else. New York Times. 2018. URL: <https://www.nytimes.com/2018/07/02/world/europe/trump-nato.html>.

Олександр ВОРОНА

аспірант кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0001-6035-7720>

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ГЛОБАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

На початку нового тисячоліття маємо сферу безпеки, яка радикально змінилася після закінчення холодної війни і кінця біполярного поділу світу. Поглиблення глобалізації приносить не лише багато позитиву, а й негативу, проявляючись переважно у вигляді нових асиметричних загроз безпеці чи ризиків, тому розуміємо, що тепер потрібні реальні зусилля для переоцінки в умовах ХХІ ст. Водночас очевидно, що якщо ми хочемо стабілізувати безпекове середовище, то повинні вийти за межі нашої традиційної військової філософії і дуже серйозно підійти до вирішення нових глобальних викликів безпеки [1].

Поточні безпекові виклики та ризики у глобальному безпековому середовищі мають